

Tidlige og helhedsorienterede indsatser for udsatte børn og unge

Hvad kan vi lære af Herning?

Forord

Ved Benny Andersen, formand for Socialpædagogerne

” Der skal ikke herske tvivl om, at det både i Herningmodellen og for mig er meget vigtigt, at det politiske fokus er og bliver et fokus på alle trin på indsatsrampen

Når jeg ser og hører om de mange drenge og piger, der stadig ikke finder fodfæste i livet, trods masser af faglig velvilje og professionelle fagmedarbejdere omkring dem, så glæder det mig enormt, at vi i disse måneder og år ser et brud i den optik, som vi hidtil har anlagt på det socialpædagogiske arbejde. Jeg har været med i mange år. Men jeg har ikke før set så mange nye indsatser, der tager børnenes stemme, familien, netværket og helheden i ed, når der skal gives en håndsrækning. Vi læser nu om Boråsmodellen, Sverigesmodellen, Tæt på familien, Hånd om Familien – og flere navne kommer i disse måneder til. De fleste kommuner er godt i gang eller på vej med en omstilling af arbejdet med udsatte børn, unge og deres familier og hver kommune finder en titel, en form og et indhold, som matcher lokale ønsker og behov.

Vi vil med dette inspirationshæfte dog vende blikket mod Herning, der som en af de første kommuner i landet anlagde et nyt perspektiv på det vigtigste arbejde i verden, nemlig arbejdet for at hjælpe udsatte børn og deres familier til en selvhjulpne og meningsfuld tilværelse.

Da næsten samtlige kommuner inden længe har deres egen model ønsker vi med titlen 'Tidlige og helhedsorienterede indsatser for udsatte børn og unge' at understrege, at Herningmodellen ikke er en model, der blot kan overføres direkte. Den tilbyder et perspektiv, som skal overføres og tilpasses hver enkelt kommune.

Men vi kan lære meget af erfaringerne fra Herning, og jeg synes, der bør være langt større fokus på alle de fantastiske indsatser, som Herningmodellen indeholder. Det handler nemlig om langt mere og meget andet end sags-tal. Det handler det også om. Vi vil med dette inspirationshæfte forsøge at illustrere det nybrud, vi ser gennem en præsentation af det inspirerende især socialpædagogiske arbejde, som ligger i Herningmodellen. I vil i inspirationshæftet møde ledere og medarbejdere, der fortæller os, hvordan og hvorfor modellen har gjort en forskel. I vil møde repræsentanter fra Aarhus og København, der arbejder med lignende modeller. Alle bidragsydere skal have en stor stor tak. Det er i høj grad deres fortjeneste, at jeg og forhåbentlig også I vil få et indgående indblik i de mange forskellige og helhedsorienterede indsatser, der tilsammen danner fundamentet på indsatsrampen.

Vi håber, at eksemplerne vil danne grundlag for refleksioner og diskussioner omkring indsatsdelen ude lokalt i tilbud, kommuner og kredse. Udover eksempler på indsatser til udsatte børn og unge, der gør en forskel, så indeholder inspirationshæftet her også en række anbefalinger, som forhåbentlig kan inspirere til de mange kommende drøftelser med tilbuddene og kommunerne.

Der skal ikke herske tvivl om, at det både i Herningmodellen og for mig er meget vigtigt, at det politiske fokus er og bliver et fokus på alle trin på indsatsrampen. Et fokus på at styrke selve den forebyggende indsats. Et fokus på konkret at styrke de hjemmebaserede indsatser. Og sådan gælder det naturligvis samtlige trin på den indsatsrampe, som vi gerne ser udsatte børn og deres familier kravle sikkert og trygt nedad. Dette kan kun ske med den rette indsats i rette tid.

Rigtig god læselyst.

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Per A.', written in a cursive style.

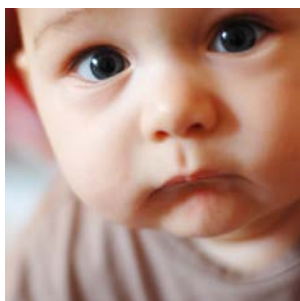

**Sverigesprogrammet
– i Herning**

Som i alle andre kommuner har der siden Kommunalreformen, hvor kommunerne overtog ansvaret for det specialiserede socialområde været et øget fokus på kommunernes udgifter til dette område. Herning Kommune igangsatte Hernings Sverigesprogram i 2013 som et forsøgsprojekt i tre repræsentative skoledistrikter. Programmet har til formål at sikre en målrettet, helhedsorienteret og langsigtet indsats overfor børn og unge. Ligeledes skal der opnås en mere effektiv ressourceudnyttelse gennem blandt andet omlægning af kommunens myndighedsarbejde. Men ressourcer forstås ikke kun som økonomiske, men også som de faglige ressourcer, der danner rammen om indsatsen for disse borgere. Ambitionen er derfor en bedre og billigere indsats overfor udsatte familier eller familier, der er i risiko for at komme i udsatte positioner.

” Ressourcer forstås ikke kun som økonomiske, men også som de faglige ressourcer, der danner rammen om indsatsen

Inspirationen er som programmets projekttitel antyder hentet fra Sverige og fra praksisfeltets egne erfaringer med evidensbaserede programmer. Det beskrives i Herning som et investerings- og omlægningsprojekt, der netop via et solidt vidensgrundlag skal sikre bedre og mere helhedsorienterede indsatser suppleret med en styrket og mere intensiv sagsbehandling. Grundtanken i modellen er en forståelse af, at disse børn og unge skal have den rette mindst mulig indgribende indsats – med tæt inddragelse af familie og netværk, hvor bagtæppet er et normaliseringsperspektiv.

I Herning har normaliseringsperspektivet fokus på:

- At børn og unge har ret til et almindeligt hverdagsliv og til at være en aktiv del af fællesskabet.
- Mestring og livsduelighed.
- Skolegang, da man ved, at uddannelse er en god beskyttelsesfaktor imod livet som socialt udsat.
- Tidlig opsporing og indsats.
- Mest mulig ansvar til familien og netværket.
- Den nødvendige indsats på det rette tidspunkt.
- At plejefamilier benyttes ved langvarige anbringelser.
- At kortvarige anbringelser på døgninstitutioner er nødvendige, men ses som en behandlingsindsats.
- At man på institution kan tilegne sig metoder og mestringsstrategier, men at livet skal leves og trænes i hjemlige omgivelser.

Der arbejdes i Herning med en indsatsstrappe med seks trin, som udgøres af tidlig forebyggelse i almenområdet, forebyggelse, hjemmebaserede indsatser, anbringelse i slægt eller netværk, anbringelse i forskellige typer af familiepleje samt anbringelse i institutionstilbud. På indsatsstrappen ligger en række forskellige tilbud, hvor den tætte opfølgning giver mulighed for at vurdere, hvorvidt indsatsen skal flyttes til et lavere eller et højere trin. Det er vigtigt at bemærke, at man ikke skal have afprøvet alle de nederste trin i praksis, før man sætter ind med en indsats på et højere trin. Det handler om at give den rette indsats på det rette tidspunkt. I det følgende præsenteres indsatsstrappen i Herning og de mange tilbud og indsatser, der tilsammen udgør rammen for at sikre det gode børneliv.

Tidlig forebyggende indsats og sundhedsfremme

1. Sundhedsplejens almene tilbud – det tilbud, alle børn og deres forældre får fra Herning Kommunes sundhedspleje. Generelt er tiltag på trin 0 rettet mod alle børn og familier i den relevante aldersgruppe, ikke kun børn og unge i udsatte positioner eller i risiko for at komme det. Tiltagene på trin 0 kan forebygge, at børn og unge kommer i udsatte positioner. Og tiltagene kan bidrage til tidlig opsporing af børn og unge i udsatte positioner.

2. PPR's almene tilbud – Pædagogisk Psykologisk Rådgivning – et tilbud om forskellige indsatser med det formål at skabe udvikling og trivsel hos børn og unge fra 0-18 år.

3. PALS – Positiv Adfærd i Læring og Samspil – en forebyggende model og en anerkendende platform, hvor positiv involvering, værdsættelse og opmuntringssystemer er grundlag for et positivt læringsmiljø.

4. LP-modellen – Læringsmiljø og Pædagogisk analyse – medarbejdere på skoler skal reflektere over egen praksis i hverdagssituationer. Der skal oparbejdes en bevidsthed om hvilken teori, man benytter i valgte strategier og tiltag, og ikke mindst hvorfor disse teorier benyttes.

5. Herningmodellen (dagtilbud) – uddannelsesforløb for alle Hernings daginstitutioner. Det er derfor – som alt på indsatstrappens trin 0 – rettet mod alle børn i aldersgruppen, ikke blot børn i udsatte positioner eller i risiko.

6. Åben rådgivning – et tilbud om rådgivning til familier med børn. Bemandet af fagpersoner fra forældretræningstilbuddene, som kan spotte, hvis der er behov, som kræver en af de andre indsatser i modellen.

7. UngMod 24-7 – et samarbejde mellem kommune og region. Rådgivningen rummer mulighed for samtaler om alt det, der kan optage et ungdomsliv. Herning Kommune har valgt at tilbyde unge op til 25 år gratis prævention. Regionens indsats er at samtale med de unge og kvalificere valg af prævention og evt. udføre et efterfølgende indgreb.

8. DUÅ Baby – De Utrolige År - tidligt forebyggende kursus for forældre med børn i alderen 0-1 år. Gruppebaseret program, der har til formål at styrke relation og tilknytning mellem forældre og børn.

Forebyggelse

1. Sundhedsplejens behovsbesøg.

2. **PPR's tilbud til børn med særlige behov** – Pædagogisk Psykologisk Rådgivning.

3. **Tilbud om pædagogisk psykologisk rådgivning** – med det formål at skabe udvikling og trivsel hos børn og unge fra 0-18 år.

4. Forebyggelsespsykolog (PPR).

5. **Between** – gruppetilbud til børn i alderen 7-17 år med psykisk syge forældre. Målet er at give børnene viden og forståelse, så de bedre kan håndtere forældrenes sygdom.

6. **Skilsmissegruppe** – et tilbud til skilsmissebørn, så de bliver bedre til at håndtere forældrenes skilsmisse. I grupperne har børnene mulighed for at tale med jævnaldrende børn og dele historier og erfaringer med hinanden.

7. Socialpædagogisk friplads.

8. **Familiebehandlingspakke A (Familiecentret)** – tilbud om individuel familiebehandling med udgangspunkt i den enkelte families behov. Kortvarigt forløb på 16 uger.

9. **DUÅ (Toddler, Basic etc.)** – De Utrolige År – kursus-tilbud til forældre med børn fra 0-8 år. Tilbuddet går ud på at fremme forældrenes kompetencer og herved bl.a. skabe en positiv kontakt mellem forældre og barn.

10. **Dinoskolen** – tilbud til børn mellem 4 og 8 år, hvis forældrene har været på et DUÅ forældrekursus. Børnene mødes en gang om ugen og lærer, hvordan de samarbejder og løser problemer i skole, børnehave og i familien.

11. **PMT-O** – Parent Management Training, Oregon – et evidensbaseret familiebehandlingsprogram for familier med børn fra 4-12 år, der har adfærdsproblemer. Målet er at opbygge positive relationer mellem forældre og barn og få den negative spiral i det daglige samspil brudt – også ift. skole og dagtilbud.

12. **KIFF** – Kursus i Fælles Forældreansvar – gruppebaseret kursustilbud til forældre under og/eller efter skilsmisse. Målet er forebygge konflikter og fremme samarbejdet omkring børnene. I børnegrupper hjælpes barnet til at forstå og håndtere den nye livssituation.

13. **FFT** – Functional Family Therapy – Et familiebehandlingstilbud på Hedeboencentret, hvor man giver målrettet støtte til familier, som viser tegn på u hensigtsmæssige adfærdsmønstre, der i værste fald ellers kan gøre mere indgribende foranstaltninger nødvendige. Tilbuddet henvender sig til unge mellem 11 og 17 år og deres familier – fx hvis barnet eller den unge viser tegn på adfærds- og skoleproblemer, kriminalitet, konflikter mellem forældre og barn samt symptomer på mistrivsel og psykiske belastninger. Tilbuddet er relevant for familier, hvor de interne relationer og uklar kommunikation muligvis kan forværre deres udfordringer.

14. **ART** – Aggression Replacement Training – et manualbaseret program, der har til formål at mindske aggressiv adfærd, skabe en højere grad af empati samt skabe bedre selvværd blandt børn.

Hjemmebaserede indsatser

1. Socialpædagogisk støtte/støttekontaktpersoner/hjemme-hos

2. Vejledning til støttekontaktpersoner – sparring, vejledning og supervision til støttekontaktpersoner.

3. Kost- og efterskole.

4. Olufsgade 19 – under Hedeboencentret – et bo- og behandlingstilbud til unge mellem 16 og 22 år med personlige og sociale problemer, som medfører behov for et socialpædagogisk døgntilbud, men hvor indsatsen kan målrettes indholds- og tidsmæssigt, således at der ikke er behov for personaleressourcer hele døgnet. Målet er, at de unge bliver i stand til at magte en selvstændig tilværelse, og at de opbygger et godt personligt netværk.

5. Bomiljøet – under Hedeboencentret – et tilbud til unge primært i alderen 16-22 år med psykiske og sociale vanskeligheder, som medfører behov for et struktureret og tryghedsskabende socialpædagogisk miljø. Der er ikke medarbejdere i afdelingen hele døgnet. De unge skal som udgangspunkt være i et beskæftigelsesforløb uden for afdelingen samt være i stand til at fastholde en aftalt struktur i dagligdagen – også i de perioder hvor der ikke er medarbejderstøtte. Det betyder også, at de skal kunne være alene om natten og i stand til at lære at komme op om morgenen og i beskæftigelse. Afdelingen fungerer som udslusning fra Hedeboencentrets afdeling Mejeriet for unge, som flytter hjemmefra, samt unge der kommer fra andre institutioner eller mere indgribende tilbud. Afdelingens tilbud retter sig primært imod unge med forskellige former for udviklingsforstyrrelser og unge, som af andre grunde er 'psykisk sarte'. Der er samtidig tilbud om ambulante støtte til unge, der bor i egen bolig.

6. Psykologbehandling/udredning (PPR, BFH, HBC eller andre).

7. Familiebehandling, familiecentret – et tilbud om ambulante familiebehandling til familier med børn, som har særlige behov for støtte, og hvor der kan etableres et samarbejde på frivilligt grundlag. Tværfaglig indsats med sagsbehandler, skole, dagtilbud mv.

8. Spæd- og småbørnsteam – omfattende familiebehandling til gravide og til sårbare familier med børn fra 0-6 år. Tæt samarbejde med sundhedspleje, døgningstitution og netværk.

9. Ambulant familiebehandling – Nordlys – et tilbud om ambulante familiebehandling i form af undersøgelse eller terapeutisk behandling til familier med små børn eller plejebørn.

10. Aflastning i familiepleje.

11. Aflastning i institution.

12. Munkgård – et undervisnings- og behandlingstilbud til børn i alderen 6-13 år og deres forældre. Retter sig mod normalt begavede børn, som har følelsesmæssige og sociale vanskeligheder – og derfor har svært ved at udvikle sig i skolen, fritiden og familien. Via de tre indsatsvinkler undervisning, socialpædagogisk behandling og familiebehandling gives barnet og barnets familie et løft, således at det bliver muligt for barnet at vende tilbage til folkeskolen eller lignende.

13. Broen – Børne- og Familiecenter Herning – et dagbehandlingstilbud til børn fra 4-14 år og deres familier. Målrettet børn og unge og deres familier, hvor døgnanbringelse af børnene og/eller de unge overvejes, men hvor det skønnes, at der er potentiale i familien til at arbejde med børnenes og forældrenes kompetencer. Broen søger at udnytte og udvikle forældrenes ressourcer i familien. Tilbuddet bruges som opfølgning og udslusning fra et døgntilbud.

14. MST – Multisystemisk Terapi – et tilbud under Hedebo-centret. Tager udgangspunkt i hele den unges familie og nærmiljø med det sigte at ændre den unges adfærd. MST kan være et alternativ til en anbringelse uden for hjemmet. Terapeuten møder familien i dens eget hjem, og forældrene kan kontakte teamet når som helst i døgnets 24 timer. Behandlingen er tilrettelagt på en måde, som gør forældrene i stand til at fastholde nye måder at være forældre på. Det sikrer en langtidseffekt af behandlingen.

15. Ungeteam – Hedebo-centret et tilbud til unge i alderen 12-22 år, der med ambulant pædagogisk støtte er i stand til at ændre uhensigtsmæssige mønstre hjemme hos sin familie eller i egen bolig. De unge har typisk psykosociale problemer eller der er problemer i familien. Indsatsen afpasses efter den enkeltes behov. I nogle tilfælde handler det om at støtte unge med en vis struktur i hverdagen til at klare sig selv. I andre tilfælde gælder indsatsen støtte og behandling til unge, der enten helt mangler en daglig struktur eller som ikke har udbytte af andre behandlingstilbud.

16. Familiebehandling til familier med en alkoholproblematik – i samarbejde med Herning Misbrugscenter udbydes kombineret misbrugs- og familiebehandling.

17. Supportteam – familiebehandling særligt tilrettelagt til multiproblemfamilier.

18. Familiebehandling ved Hedebo-centrets afdelinger.

19. Anbringelse på eget værelse.

20. Støtte til unge i egen bolig.

Anbringelse i slægt eller netværk

Et af målene i Herningmodellen er at øge andelen af anbragte i slægts- og netværkspleje, da det ud fra normaliseringsperspektivet er nærmere et normalt dagligliv at bo hos fx et familiemedlem end hos en lønnet plejefamilie.

Anbringelse i familiepleje

1. Familieplejen – står for formidling af alle aflastningsopgaver og plejeanbringelser for 0-15-årige i Herning Kommune. Tidligere var tanken, at barnet var færdigbehandlet, når det kom i familiepleje. Nu er fokus på fortsat – efter barnet er kommet i familiepleje – at støtte og vejlede samt at styrke samarbejdet i familien og med skole osv. Herning har udover familieplejen en række tilbud, der netop supplerer indsatsen på dette trin.

2. TFCO – Treatment Foster Care, Oregon – et behandlingstilbud, der sigter mod at hjælpe unge med svære adfærdsmæssige problemer – helhedsorienteret tilbud med hele den unges netværk. Den unge trænes i at udvikle og vedligeholde en mere hensigtsmæssig adfærd. Denne proces indledes ved at anbringe den unge i en træningsfamilie i en periode på 9 -12 måneder. Den unge følges tæt i hele forløbet og der følges kontinuerligt op på den unges skolegang, fritidsliv og kontakt med andre unge. Træningsfamilien bistås og superviseres af en behandlingskoordinator, der er tilgængelig i omfattende grad. I træningsfamilien skal mindst en af de voksne være fuldtidsbeskæftiget med TFCO og der ydes vederlag, der kan sidestilles med et fuldtidsarbejde. I forhold til den unges biologiske familie arbejder en familieterapeut sammen med familien om at bearbejde og ændre handlings- og tankemønstre.

Anbringelse i døgntilbud på institution

3. Forstærket familiepleje – Nordlys – et tilbud om midlertidig placering i familiepleje, indtil der er truffet afgørelse om barnets fremtidige anbringelsesforhold. Målet er at styrke barnets evne til tilknytning.

4. 'Hybridløsninger' – Børne- og Familiecenter Herning har mulighed for at sammensætte indsatser ved hjælp af personale på tværs af institutionen og indsatsstrappen med henblik på at forebygge sammenbrud i familiepleje.

1. Døgnfamiliebehandling – Nordlys – et døgnbehandlingstilbud for familier med spæd- og småbørn fra 0-6 år, hvor døgntilbud er nødvendigt af hensyn til barnets tarv, eller hvor der er behov for en daglig fuldtidsvurdering af, om forældrekompetencen er til stede.

2. Tidsbegrænset anbringelse – Toften – et socialpædagogisk døgn- og dagtilbud, korttidsanbringelse med intensiv udrednings-, udviklings- og helhedsorienteret indsats og behandling, der tager afsæt i barnets støttebehov. Forældrene inddrages i det omfang, det er muligt. Der arbejdes på at iværksætte støttesystemer, så barnet kan flytte hjem til sin familie og sit nærmiljø.

3. Tidsbegrænset døgnbehandlingsforløb – Claudisvej – Hedebocentret – tidsbegrænsede døgnbehandlingsforløb i op til et år, som er målrettet 14-18-årige normalt begavede, psykisk sårbare unge med psykosociale problemstillinger. Der er tale om meget intensive behandlingsforløb med mål om udskrivning til hjem eller mindre indgribende indsats. Indsatsen involverer i høj grad forældre og netværk.

4. Botilbud – Mejeriet – Hedebocentret – et botilbud for syv unge. Afdelingen er bemandet døgnet rundt. Mejeriet er for unge, der ved indskrivningen er mellem 14 og 20 år. De er psykisk sarte, mangler selvtillid og har kontaktvanskeligheder, og en del har tvangsprægede handlemønstre. Der er tilknyttet psykolog og socialfaglig bistand i behandlingsarbejdet samt psykiatrisk rådgivning og konsultation.

5. Sikrede institutioner.

Som det fremgår af de mange indsatser på trappen er socialpædagogernes faglighed en vigtig del af arbejdet omkring udsatte børn og deres familier i Herning. Hedeboencentret og Børne- og Familiecenter Herning er leverandører af mange af indsatserne, og bidrager på mange måder og niveauer til arbejdet. De deltager i visitationsarbejde, faciliterer netværksmøder på skolerne, varetager rådgivning for alle borgere med behov i kommunen og har på mange måder stor indflydelse på de forebyggende foranstaltninger for forældre, som kan være nødvendige for at deres børn kan trives og udvikle sig. Og det er i høj grad deres optik og faglighed, der er med til at vurdere graden og omfanget af en indsats.

Eksempelvis er en ny visitationsprocedure på trapperne. Her forventes udførerområdet at få en større rolle end i dag. Blandt andet tænkes teamlederne og afdelingslederne ind som faglige ressourcer i visitationen, når der indkaldes til møder i et vidensteam, hvis der ønskes en mere bred belysning af en sag.

Det gode samarbejde styrkes af en klar sondring, hvor netop de enkelte faggruppers specifikke ressourcer indgår som en aktiv del af det fælles arbejde. Et eksempel på dette kan være, at man vælger at sætte en arbejdsprøvnings for en forælder i bero, for at skabe ro til at deltage i arbejdet for og med barnets trivsel. Toften, en afdeling under Børne- og Familiecenter Herning har tidsbegrænsede institutionsanbringelser og har blandt andet udarbejdet deres egen sagsbehandlertjekliste. På tjeklisten fremgår det, hvilke møder man ønsker en sagsbehandlers deltagelse i med en klar skitsering af, hvilke opgaver det forventes, at sagsbehandleren varetager og en tydeliggørelse af, at den kommunale handleplan skal foreligge ved indskrivningsmødet.

Ovenstående eksempler skal understrege nødvendigheden af, at indsatsniveauet på så mange områder som muligt bidrager som proaktiv og vedholdende samarbejdspartner. En samarbejdspartner, der i tæt samspil med myndighedsdelen kan sikre de udsatte børn og deres familier en indsats, der tager helheden i ed.

Tværfagligt perspektiv og stærke fagligheder

Der er i Herning en klar forståelse for de væsensforskelle, som pædagoguddannelsen og socialrådgiveruddannelsen bærer med sig og den sondring er vigtig at tænke ind, når nye udgaver af Herningmodellen implementeres i andre kommuner. Overordnet kan man sige, at socialrådgiveren og socialpædagogen arbejder på to forskellige niveauer: Socialrådgiveren forvalter en sag på systemets præmisser og er den juridiske rådgiver for borgeren, mens socialpædagogen er den professionelle støtte og borgerstemme i det relationelle arbejde med menneskelig udvikling, læring og omsorg. Dette træder også frem ved et kig på bekendtgørelserne for uddannelserne, hvor eksempelvis forvaltningsudøvelse er et gentagende begreb på socialrådgiveruddannelsen, og hvor juridisk metode er indskrevet som specifikt metodeområde under mål for læringsudbytte. På pædagoguddannelsen er det det pædagogiske arbejde, der er i fokus og i relation til kompetencemål eksempelvis inkluderende fællesskaber, dannelse og æstetiske læreprocesser, og metode er derfor også møntet på menneskelig udvikling.

Socialpædagogerne finder det vigtigt at betone disse mål og uddannelsers væsensforskelle. Især i en tid, hvor nybrud er på vej i den måde, som vi tænker indsatsen på. Socialpædagoger har været fire gange i praktik, når eksamensbeviset er i hus og socialrådgivere en enkelt gang. Dette faktum illustrerer på mange måder også et stort fokus på at socialpædagogers kompetencemål i høj grad skal opnås i praksis sammen med de borgere, som de skal arbejde med og for. Og som det ses er det ikke tilfældet i samme grad i vægtningen af praktik på socialrådgiveruddannelsen.

Det bliver afgørende, at kommuner der implementerer lignende modeller har disse væsensforskelle for øje. Og blik for, at succesen afhænger af et stærkt tværfagligt fokus med stærke fagligheder.

**Herningmodellen
set fra Herning**

Socialpædagogikken spiller en afgørende rolle i Herningmodellen og vi har bedt to af drivkræfterne bag programmet om deres syn på indsatsdelen

BO ULRICH BERTELSEN

Centerchef i Børn og Unge, Herning Kommune

Socialpædagogens rolle er afgørende i Herningmodellen. Målet er at barnet får en opvækst som ligner andre børns mest muligt. Derfor skal socialpædagogerne have en 'exit-strategi' inden de begynder at arbejde med og støtte barnet. Barnet og familiens samvær med pædagogerne skal ses som træning i at klare livet på egen hånd. Det socialpædagogiske arbejde skal kunne kommunikeres og evalueres med henblik på, hvorvidt indsatsen bringer barnet nærmere et 'normalt liv' med de forudsætninger barnet nu har.

Vores erfaring er, at socialpædagogernes viden og erfaring skal rykkes meget tættere på rådgivernes beslutninger omkring barnet og familien. Det kræver tværfagligt og tværsektorielt samarbejde med fælles mål. De økonomiske styringsmodeller skal revideres således at leverandørerne belønnes for og motiveres til at nærme sig mindre indgribende foranstaltninger. Det kræver, at leverandørerne bruger anerkendte eller evidens-/vidensbaserede metoder og derved fremstår professionelle og troværdige i samarbejdet. De kortere og mere intensive forløb kræver stor volumen og vores erfaring er, at leverandørerne må slå sig sammen i større enheder – måske på tværs af kommuner. Fremtiden kalder på dygtige socialpædagoger som arbejder metodisk, målrettet, tværfagligt og vidensbaseret og som er fleksible og tilpasningsdygtige leverandører.

STINNE HØJER MATHIASSEN

Programleder på Herningmodellen, Herning Kommune

Modellen som vi har udviklet i Herning er en kompleks størrelse hvor både tilbudssiden, myndighedssiden og koblingen mellem det specialiserede og det almene område er af afgørende betydning. Det er det, fordi de forskellige dele, de forskellige tandhjul, hænger tæt sammen. Derfor er socialpædagogernes arbejde også af stor betydning i vores model – ligesom rådgiverne, sundhedsplejen, PPR, skoler, dagtilbud, tandplejen og de andre aktører der møder børnene, de unge og deres familier, er det.

Den specialisering Hernings socialpædagoger repræsenterer, og hele tiden videreudvikler på baggrund af, er vigtig for, at vi samlet set kan forebygge bedre og mere samt skabe bedre anbringelsesforløb når det er det, der skal til. I de seneste år har vores specialiserede tilbud i Herning arbejdet intensivt med at udvikle en både bred, fleksibel og specialiseret indsatsvifte, der matcher det mindset, som vi arbejder ud fra i vores model, hvor normaliseringsperspektivet og indsatsrampen spiller en helt central rolle. I virkeligheden kan man sige, at Hernings specialiserede tilbud begyndte at udvikle modellen som nogle af de allerførste i Herning, da de for snart længe siden begyndte at udvikle gode indsatser på indsatsrappens tidlige trin og i 2012 startede tidsbegrænsede institutionsanbringelser op som tilbud.

En forskel,
der gør en forskel

Vi har spurgt nogle af de ledere og medarbejdere, som dagligt arbejder med og i det nye paradigme, om hvorfor og hvordan Herningmodellen gør en forskel – og bedt dem give et bud på hvad socialpædagoger og ledere kan gøre, når lignende model skal implementeres i deres kommune

BENNY MADSEN

Forstander, Børne og Familiecenter Herning

Der er nu en større tydelighed i beskrivelse af mål samt hyppige opfølgninger på indsatserne og det har gjort en stor forskel, at målene har sigte på normaliseringsperspektivet – og at barnet /den unge er inddraget. Det er i højere grad muligt at bibeholde barnet eller den unges tilknytning til eget netværk og familie. Herningmodellen fordrer et tæt og afstemt samarbejde om mål og mind-set med myndigheder, skole og daginstitutioner og det socialpædagogiske specialiserede område. Ligeledes er det af stor betydning, at der er ledelsesmæssigt opbakning – også gerne politisk opbakning i forhold til denne tænkning.

ALICE EIJENDAAL

Socialpædagog og teamleder, afdeling Toften, Børne- og Familiecenter Herning

Både børnene og deres forældre, bliver i langt højere grad inddraget i indsatsen hele vejen igennem, hvilket bevirker en langt mere målrettet indsats fra starten. Pædagogerne arbejder nu ind i alle de kontekster barnet befinder sig i, også uden for institutionen, og fungerer i lang højere grad som facilitatorer, både i det tværfaglige samarbejde og for etableringen af gode og vedvarende relationer mellem betydningsfulde voksne og barnet. Men forandringsprocesser tager tid – med Herningmodellen handler forandringerne i højere grad om det pædagogiske 'mindset' og mindre om de enkelte metoder i sig selv.

LISE MANFELD LESTER

Centerleder, Hedebo centret

På Hedebo centret har vi en bred ydelsesvifte, som stort set tilgodeser de unge og deres familier i Herning Kommune som har brug for alt fra et råd, en ambulans indsats eller en anbringelse. Vi arbejder blandt andet med tidsbegrænsede anbringelser. Det kræver, at der arbejdes målrettet, at alle interessenter samarbejder om de fælles mål, at der er hyppig opfølgning på indsatsen og at der sker hurtig justering af indsatsen for at kunne nå derhen, som er aftalt. De unge og deres forældre bliver i højere grad end tidligere inviteret med til at tage fat i og ansvar for, hvordan der sker en forandring af positiv karakter for dem.

Rent fagligt er arbejdet tilrettelagt ud fra handleplan og behandlingsplan, som det altid har været. Der arbejdes med flere delmål end tidligere, da der skal samles op i forhold til, hvor langt man er nået med målene til hver 6. uge. For at kunne arbejde med tidsbegrænsede anbringelser, startede vi med at tilrettelægge de væsentlige kernekomponenter, som vi kunne drage ud af forskningen: Familiarbejde, netværk og fritid, samt skole- og beskæftigelse. For at kunne arbejde så målrettet, er alle pædagoger på afdelingen involveret i arbejdsopgaver omkring den enkelte unge. Kontaktpædagogen sikrer at de øvrige pædagoger er med til at udføre opgaverne i samarbejde med de unge og familien, når kontaktpædagogen ikke er på arbejde. Familien er mere tydeligt involveret i den unges dagligdag og forventes også at kunne være behjælpelig med opgaver, der skal løses. For at få tilrettelagt 'træningsbaner' i stort set alle aktiviteter, har der været fokus på kompetenceløft i afdelingen ex. med metoder fra de evidensbaserede programmer og A.R.T. generalisering.

Inden man går i gang med at lave om, vil jeg anbefale, at man undersøger befolkningsgrundlaget. Der er et større flow igennem en indsats, der er tidsbegrænset og dermed mulighed for, at der er ledige pladser ind i mellem. Der skal være fælles klarhed fra myndighed og udførerled om, at indsatsen er tidsbegrænset og som myndighed skal man være god til at have næste led klart, så der er en mindre indgribende foranstaltning klar ved udskrivning fra døgn, når det er nødvendigt.

” De unge og deres forældre bliver i højere grad end tidligere inviteret med til at tage fat i og ansvar for, hvordan der sker en forandring af positiv karakter for dem

ELSE CLAUSEN

Afdelingsleder, Hedeboencentret, Claudisvej

Det har gjort en forskel, at en ung og forældre kender tidsrammen for opholdet og vi har fra dag et fokus på normaliseringsperspektiv og fokus på den unges kommende miljø efter opholdet på døgn. Den unge er mere inddraget i egne behandlingsmål med behandlingsmøder hver 6. uge. For at arbejdet skal lykkes er det også vigtigt, at forældrene arbejder med egne udviklingsmål.

I tidsbegrænsede anbringelser er der stor fokus på familie og netværksdelen. Forældre/omsorgspersonerne sættes i fokus med stor værdi for at udviklingsarbejdet kan lykkes. Ung, forældre, pædagog og sagsbehandler indgår i et tværfagligt samarbejde omkring den unges og forældrenes udviklingsmål. Sagsbehandleren bliver 'kendt' i familien og bliver en vigtig gennemgående person i de overgangsfaser, der vil blive, når den unge skal hjem eller videre til en mindre indgribende indsats.

Vi er blevet skærpet på systematikken og tydeligheden i vores miljøterapeutiske arbejde, og vi er skærpet på vigtigheden af forældreinddragelse i behandlingsarbejdet. Der er på Claudisvej sket en opkvalificering i faglige metoder, som er med til at understøtte behandlingsmålene. Da det er tidsbestemte anbringelser er der klart brug for systematik i arbejdet og helt afgørende er, at den unge kommer til at opleve sig medinddraget og motiveret for egen behandlingsplan.

Jeg vil anbefale andre ledere, at indhente erfaringer fra døgntilbud som arbejder med projektet. Det er ligeledes vigtigt at opstille aktiviteter både i forhold til kortsigtede og langsigtede mål for projektet – input og output. Og så mener jeg, at en faglig opkvalificering af personalet i forhold til opgaven er afgørende, så man som leder kan 'gøre personalegruppen klar' til et medejerskab. Det kræver en indsats at ændre mindset i forhold til at gøre op med opfattelsen af traditionelle døgnanbringelser.

ANDERS JONASSEN

Socialpædagog, Hedeboencentret, Claudisvej

En stor forskel er nu, at udviklingen er blevet et fælles anliggende mellem den unge og forældrene, og vi ser tydeligt, at både den unge og forældrene tager større ejerskab i processen. Indsatsen er ligeledes blevet målrettet med mere systematik, flere fælles opfølgninger og med en langt tidligere afklaring af den efterfølgende indsats. Vi inddrager netværket langt mere end tidligere, og vi har fået et bedre forældresamarbejde. Vi har også fået integreret vores pædagogiske metoder mere i miljøet på afdelingen, hvilket helt klart har givet en større faglig tilfredsstillelse.

Jeg synes det er vigtigt, at ledelsen skal gå foran i processen og skal kunne skabe begejstring omkring en helt ny måde at arbejde på. Det er anbefalelsesværdigt med en samlet faglig opkvalificering af personalet, så man har et godt fælles udgangspunkt for processen.

Implementeringen af modellen har hos os betydet et opgør med den klassiske kontaktpædagog-tænkning, hvor kontaktpædagogen etablerer en tæt relation til den unge. Relationen til den unge ser vi i dag som en samarbejdsalliance og den enkelte unges udvikling er blevet et mere fælles anliggende for alle pædagoger på afdelingen.

A close-up photograph of two hands clasped together in a supportive grip. The hands are positioned diagonally across the frame, with the fingers of one hand wrapped around the other. The skin is a natural, warm tone, and the lighting is soft and even, highlighting the texture of the skin and the strength of the grip. The background is a blurred, light greenish-grey, suggesting an outdoor setting with foliage.

Andre kommuners erfaringer og anbefalinger

Mange af landets kommuner er ved at rulle lignende modeller ud, og vi har spurgt Erik Kaastrup, socialchef i Aarhus Kommune, samt Hallur G. Thorsteinsson, programchef, Borgercenter Børn og Unge i Københavns Kommune, hvordan de arbejder med området, og hvad de vil anbefale andre kommuner at fokusere på

HALLUR G. THORSTEINSSON

Programchef, Borgercenter Børn og Unge,
Københavns Kommune

I Københavns Kommunes socialforvaltning er vi i gang med en ambitiøs omstilling af den samlede indsats for udsatte unge. Vi kalder omstillingen Tæt på Familien, fordi fagpersonalet rykker tættere på familien, og i højere grad skaber løsninger sammen med den unge, familien og netværket. Udgangspunktet er, at de unge, så vidt muligt, skal være en del af det almindelige fællesskab i lokalområdet og dermed ikke 'tages væk' fra kendte rammer, skole, venner og familie.

Det stiller store krav til samarbejde med det omkringliggende samfund og det faglige samarbejde mellem kommunens myndighedsområde, de forebyggende tilbud og institutionsområdet. I København har vi ambitionen om at udvikle en ny institutionsmodel, hvor den unge fx får specialiseret støtte gennem et kortere ophold på en døgninstitution, for derefter at rykke ned ad 'indsatstrappen' til en mindre indgribende foranstaltninger.

Det er en model, hvor vi tænker i fleksible og kombinerede løsninger, så vi sammen med familien og netværket skaber skræddersyede udviklingsforløb, som giver den unge de bedste muligheder for et liv, som minder så meget som muligt om et almindeligt ungdomsliv udenfor institutionen. Den rette støtte, til rette tid.

Vi oplever et paradigmeskifte på det specialiserede børne- og ungeområde i kommunerne i disse år. For at vi kan lykkes, er vi dybt afhængige af, at vi formår at omstille og gear den kommunale tilbudsvifte til de nye vilkår og ambitioner. Derfor er den pædagogiske praksis et centralt tema og indsatsområde for Københavns Kommune de kommende år.

ERIK KAASTRUP

Socialchef, Aarhus Kommune

Den systematiske inddragelse af familien og netværket, det tætte tværsektorielle samarbejde og den tidlige forebyggende indsats med fokus på valg af den mindst indgribende indsats, der er indeholdt i 'den svenske model', ligger godt i tråd med den forebyggelsesstrategi, vi i Aarhus Kommune arbejder ud fra. Vi har her fokus på styrkelse af de beskyttende faktorer, hvor familien spiller en helt central rolle. Familien er eksperter i eget liv, og det er afgørende, at vi i vores indsats understøtter dem heri. Her har den tætte kontakt, som et lavere sagstal pr. rådgiver muliggør, en vigtig betydning. Vi har gjort os de første erfaringer hermed. Som et eksempel har vi på småbørnsområdet gennem flere år, med succes, arbejdet med et reduceret sagsantal.

Vi er på vej med tilsvarende tiltag på ungeområdet, ligesom vi planlægger en afprøvning på handicapområdet for børn. Det er i den forbindelse vigtigt at understrege, at rådgiverne ikke står alene, men at der er behov for et tæt samarbejde med de øvrige aktører, der befinder sig rundt om familien. Her spiller socialpædagogerne en meget vigtig rolle. Ved at være dem, der er tæt på familien og barnet i deres hverdagsliv, er de centrale medspillere med hensyn til de konkrete indsatser, der iværksættes – både som aktive deltagere og som kvalificerende i forbindelse med udvikling af nye indsatser.

Det, man skal være opmærksom på i forbindelse med overførelse af erfaringer gjort i andre kommuner, er, at der altid er et oversættelsesarbejde forbundet hermed, hvilket ikke mindst har vist sig gældende for os i vores foreløbige arbejde omkring afprøvningen på handicapområdet.

Efterord

Ved Verne Pedersen, næstformand for Socialpædagogerne

Jeg håber, at dette hæfte har givet inspiration og stof til eftertanke og ikke mindst inspiration til dialog i det videre arbejde for at styrke og videreudvikle indsatser for udsatte børn og deres familier. Som vi her har forsøgt at illustrere, så er der tale om et paradigmeskift i måden, som vi arbejder med udsatte børn og unge på. Et paradigmeskift, der på mange måder startede med Barnets Reform i 2011, og som nu er ved at finde indpas med fornyet kraft i mange af landets kommuner.

” Jeg har mødt så mange socialpædagoger og ledere, også uden for bygrænsen i Herning, der hver dag leverer velfærdsløsninger af høj karat med blik for både helheden og for det unikke individ

I den nyeste anbringelsesstatistik kan vi se, at færre børn anbringes og at flere børn anbringes i familiepleje. Jeg er sikker på, at dette mønster vil vise sig endnu tydeligere i næste års statistik. Jeg er dog sikker på, at der fortsat er brug for socialpædagoger i fremtiden. Vi har undersøgt sagen og kan se, at antallet af socialpædagoger ikke er faldet de seneste fem år. Men vi kan også se, at der arbejdes på nye måder og i nye sammenhænge. Det billede vil stå endnu stærkere de kommende år.

Helt afgørende bliver det dog, at kommunernes investeringslyst og investeringsevne dækker bredt. Vi er nødt til vedholdende at arbejde for, at kommunerne investerer massivt i selve de tidlige indsatser. Jo flere udsatte børn, der skal vokse op i netværkspleje, plejefamilier og ikke mindst i egne familier, jo mere skal vi bidrage med socialpædagogisk faglighed og ekspertise disse steder og i de andre sammenhænge, hvor disse børn skal vokse, lære og trives. Hvis man vælger at anbringe færre børn, er det afgørende, at der er socialpædagogiske tilbud til den gruppe af børn, der tidligere ville være blevet anbragt. Og disse tilbud skal ikke bare matche anbringelserne i faglig kvalitet. De skal være bedre. Og derfor skal vi selvfølgelig selv bidrage aktivt til udvikling af indsatser, krav til samarbejdspartnere og måske allermest vigtigt bidrage til udvikling af den helt nære socialpædagogiske praksis. Der, hvor forskellen sker.

For vi kan og vi vil. Jeg har mødt så mange socialpædagoger og ledere, også uden for bygrænsen i Herning, der hver dag leverer velfærdsløsninger af høj karat med blik for både helheden og for det unikke individ. Vi skal fortsætte ad denne vej, vi skal fortsat udvikle faglige indsatser og vi skal lære af hinanden.

Jeg synes, at vi kan lære meget af Herning, men afgørende for nye, tidlige og helhedsorienterede indsatser bliver, at de er skræddersyede til de enkelte kommuners forhold og vigtigst af alt, til de børn og familier, som skal have dem, og som det hele handler om.

Så rigtig god arbejdslyst.

Vemse Pedersen

**Socialpædagogernes
Landsforbund**

Brolæggerstræde 9
1211 København K
Tlf. 7248 6000
Mail sl@sl.dk
www.sl.dk

Foto: Astrid Dalum,
Ricky John Molloy, Thomas
Priskorn og Colourbox

Udgivet i januar 2016

SOCIALPÆDAGOGERNE